Ministerie van Justitie en Veiligheid

De Minister voor Rechtsbescherming

Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving
Directie Rechtsbestel

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
18 oktober 2022

Ons kenmerk
-

nota

Kamerbrief motie Mutluer over de benodigde middelen voor herstelrecht

1. Aanleiding

Op 22 juni 2022 heeft het commissiedebat Arbitrage, mediation en herstelrecht plaatsgevonden. In dit debat heeft u verschillende toezeggingen gedaan over het onderwerp herstelrecht. In het tweeminutendebat Arbitrage, mediation en herstelrecht zijn er tevens twee moties ingediend door Kamerlid Mutluer. In de bijgaande brief die nog voor de behandeling van de begroting naar de Tweede Kamer moet worden verzonden, wordt invulling gegeven aan beide moties en aan enkele toezeggingen.

2. Geadviseerd besluit

Geadviseerd wordt in te stemmen met verzending van de voorliggende kamerbrief.

3. Kernpunten

In de kamerbrief worden de volgende toezeggingen en moties besproken op het terrein van herstelrecht:

- Motie Mutluer: waarin wordt verzocht om inzichtelijk te maken hoeveel middelen er nodig zijn om de ambities ten aanzien van herstelrecht waar te maken.
  In afstemming met ketenpartners zijn er verschillende mogelijkheden inzichtelijk gemaakt voor een verdere intensivering van de inzet van herstelrecht. U neemt deze mogelijkheden mee in de evaluatie van het Beleidskader Herstelrechtvoorzieningen gedurende het strafproces (hierna: het Beleidskader) om de effecten hiervan goed in kaart te brengen. De evaluatie is inmiddels van start gegaan en is naar verwachting begin 2023 afgerond. Hieruit zullen - in aanvulling op de in bijgevoegde brief genoemde voorlopige mogelijkheden - eventuele extra acties voortvloeien. Na afronding van de evaluatie zullen er keuzes worden gemaakt voor mogelijke beleidsintensiveringen. Vervolgens wordt integraal bezien voor welke beleidsintensiveringen middelen beschikbaar kunnen worden gesteld, binnen de reguliere budgettaire processen.

- Motie Mutluer: waarin wordt verzocht om te bewerkstelligen dat de politie eenvoudige en veelvoorkomende strafzaken meer gaat toetsen op herstelrechtwaardigheid.

Onder de reguliere werkzaamheden van de politie valt momenteel het toetsen van zaken uit de werkvoorraad op herstelrechtwaardigheid. Daarnaast start de politie onder de noemer 'betekenisvolle interventie' in het vierde kwartaal van dit jaar met zeven pilots. Deze pilots richten zich bij een melding of een aangifte op het achterhalen van de hulpvraag van de burger, zodat kan worden beoordeeld of de toepassing van een herstelrechtvoorziening een geschikte alternatieve interventie is. In dit kader wordt de samenwerking met Stichting Perspectief Herstelbemiddeling, die de bemiddelingen uitvoert, structureel vormgegeven.

- Toezegging: U heeft toegezegd te onderzoeken op welke manier de meerwaarde van herstelgericht werken meer bekendheid kan krijgen onder het gevangenispersoneel en welke acties er nodig zijn om jeugdige gedetineerden met een licht verstandelijke beperking te bereiken.
  Op 5 oktober heeft er een gesprek met DJI plaatsgevonden. Hieruit is naar voren gekomen dat DJI het komend halfjaar een plan gaat opstellen om herstelgericht werken door te ontwikkelen. Dit plan moet wel passen binnen de uitdagingen waarvoor DJI op dit moment staat. U neemt deze toezegging mee in de gesprekken die gevoerd zullen worden over het te ontwerpen plan.

- Toezegging: U heeft toegezegd de kamer te informeren over de vraag of de informatieplicht voor de politie, de instructienorm voor het OM en rechtspraak én het recht van slachtoffers en verdachten om de mogelijkheid van Mediation in Strafzaken te laten onderzoeken voldoende zijn geïntegreerd in het wetsvoorstel dat het Wetboek van Strafvordering wijzigt.
  Gelet op de verstrekkende gevolgen van het opnemen van de bovengenoemde onderwerpen in het nieuwe Wetboek van Strafvordering, wordt er eerst een zorgvuldige analyse uitgevoerd. Om de analyse uit te voeren gaat u op korte termijn in gesprek met de betrokken ketenpartners. Het streven is om in het eerste kwartaal de beoordeling op dit punt gereed te hebben, zodat de onderwerpen eventueel meegenomen kunnen worden in het eerste aanvullingswetsvoorstel van het nieuwe Wetboek van Strafvordering.

- Toezegging: Voor wat betreft het knelpunt inzake de verstrekking van gegevens door het OM aan Perspectief Herstelbemiddeling heeft u toegezegd dat u in overleg gaat met politie, OM en Perspectief Herstelbemiddeling om te vragen wat er schort en welke afspraken er kunnen worden gemaakt.
  In week 43 zullen er eerste inventariserende gesprekken plaatsvinden met de ketenpartners. In een volgende voortgangsbrief Herstelrecht zult u de Kamer verder informeren over de tussentijdse stand van zaken.

- Toezegging: U heeft toegezegd de Tweede Kamer te informeren over het beschikbare bedrag voor 2022 en het voorziene bedrag voor 2023 voor Mediation in Stafzaken.
  Voor Mediation in Strafzaken is jaarlijks structureel een bedrag van € 1.116.000 gereserveerd in de begroting van JenV. Daarnaast is er vanaf 2018 structureel € 300.000 per jaar beschikbaar voor Mediation in Strafzaken voor jeugdigen. Voor het jaar 2022 is in totaal derhalve een

budget beschikbaar van € 1.416.000. Op basis van een tussentijdse prognose tot en met 1 oktober 2022 is er sprake van een overuitputting van € 108.563 op het beschikbare budget. Hiervoor is inmiddels dekking gevonden binnen de DRB-begroting.

Gelet op de sterke groei van Mediation in Strafzaken, wordt er in 2023 een toename verwacht van het aantal verwijzingen en mediations. Op basis van de groei van 6,2% (ten opzichte van 2021) is de verwachting dat er volgend jaar 1.513 verwijzingen naar mediation zullen plaatsvinden, waarvan 888 mediations zullen starten. In het kader van de pilots Innovatiewet Strafvordering zullen hier vermoedelijk gemiddeld 275 extra verwijzingen bijkomen, waarvan 160 mediations zullen starten.[1] Hiermee rekening houdend is het begrote bedrag voor Mediation in Strafzaken voor 2023 € 1.770.000. De te verwachten benodigde kosten zijn derhalve € 354.000 hoger ten opzichte van het structureel gereserveerde bedrag (€ 1.416.000). Het formele besluit over de begrote extra middelen van € 354.000 is nog niet genomen.

Mochten deze extra middelen niet worden toegekend, dan zult u in de loop van 2023 bezien of er daadwerkelijk sprake is van een overuitputting van het structurele bedrag (€ 1.416.000). In dat geval gaat u op zoek naar andere middelen binnen de begroting.

4. Toelichting

4.1 Politieke context

De afgelopen jaren heeft herstelrecht, waaronder Herstelbemiddeling en Mediation in Strafzaken, een groei doorgemaakt. Het Beleidskader heeft meer duidelijkheid gecreëerd over welke voorziening passend is in welke fase van het strafproces. Het enthousiasme voor het onderwerp herstelrecht wordt over het algemeen ook in de Kamer gedragen. Het lijkt erop dat de Kamer - mede gelet op de druk op de strafrechtketen - de inzet van herstelrecht verder wil bevorderen. Hoewel er in het coalitieakkoord is opgenomen dat er meer wordt ingezet op herstelrecht, zijn hier geen extra middelen voor gereserveerd. De kritiekpunten richten zich dan ook voornamelijk op het jaarlijkse budget voor de voorziening Mediation in Strafzaken en op de hoogte van de vergoeding voor strafmediators.

4.2 Financiële overwegingen

Als het gaat om herstelrecht zijn er financiële middelen beschikbaar voor de volgende twee herstelrechtvoorzieningen:

- Herstelbemiddeling: € 1.604.000 voor het jaar 2023. Dit bedrag wordt jaarlijks aan de hand van het Prognosemodel Justitiële ketens bepaald.
- Mediation in Strafzaken: structureel € 1.116.000 per jaar. Dit bedrag wordt meestal jaarlijks geïndexeerd. Het ministerie van Financiën bepaalt dit in het formele indexatiebesluit. Het besluit over 2023 is nog niet

[1] De pilot Innovatiewet Jeugd en Adolescenten bij Parket Oost-Nederland zal in 2023 naar verwachting leiden tot 200 tot 250 extra aanmeldingen waarvan ca. 60% zal starten. De pilot Innovatiewet Verkeer bij Parket Zeeland - West Brabant zal in 2023 naar verwachting leiden tot 40 tot 60 extra aanmeldingen waarvan ca. 50% zal starten. Voor de berekening van het aantal verwijzingen en mediations in 2023 is uitgegaan van het gemiddelde van de te verwachten aanmeldingen: 225 respectievelijk 50.

genomen. Daarnaast is jaarlijks € 300.000 beschikbaar exclusief voor jeugdzaken.
U lost een overuitputting van het budget voor de jaren 2022 en 2023 binnen de begroting op. Een structurele verhoging van het budget richt zich op het jaar 2024. In dit verband wordt ook bezien of er vanaf het jaar 2024 een verhoging van de vergoedingen mogelijk is voor mediators die Mediations in Strafzaken verrichten. De uitkomsten van de procesevaluatie Mediation in Strafzaken, die eind 2023 worden verwacht, neemt u hierin mee.

4.3 Krachtenveld

Deze brief is opgesteld in samenwerking met verschillende ketenpartners, te weten de politie, de Rechtspraak, het OM, de ZSM-ketenpartners, Stichting Perspectief Herstelbemiddeling en Dienst Justitiële Inrichtingen. De brief is daarnaast afgestemd met relevante afdelingen binnen het Directoraat-Generaal Rechtspleging en Rechtshandhaving, het Directoraat-Generaal Straffen en Beschermen, Directie Financieel-Economische Zaken en Directie Wetgeving en Juridische Zaken.

5. Informatie die zich niet leent voor openbaarmaking

5.1 Toelichting

De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer. De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn weggehaald uit de beslisnota. Er is geen andere informatie die zich niet leent voor openbaarmaking.